

Orest Niinemäe

Eesti NSV Ühiskondlik Pedagoogika Uurimise Instituut

Mälestusi ja materjale Tallinna Pedagoogiumi aiandusharu
I lennust (1929 - 1931)

Viljandi, 1979.

Sissejuhatus

Käesoleva töö koostamise eesmärgiks on anda ülevaade Tallinna Pedagoogiumi aiandusharu I lennu õpilaste sotsiaalsest päritolust, õpingutest ja nende tööst Eesti kooli põllul.

Allikmaterjalina on kasutatud: Kirjandusest - O. Elango "Hariduspoliitika ja õpetajaskond kodanlikus Eestis" - "Eesti Raamat, Tln. 1972; arhiivimaterjale Tallinna Õpetajate Seminari ja Pedagoogiumi kohta ORKA; direktor August Kuksi mälestusi "Algkooli õpetajate ettevalmistamisest Tallinnas aastast 1917 - 1931" - ENSV TA Keskraamatukogus; Tallinna Pedagoogiumi aiandusharu I lennu lõpetanuile 1979.a. korraldatud ankeedi materjale ja O. Niinemäe, teiste mälestusi. Ankeedi põhimaterjal haarab töökohtade saamist, ülevaadet õpetatavatest ainetest, töö tulemustest, autasustamisest ning ühiskondlikku tegevust - ühesõnaga, seda, mida arhiividest pole või on raske leida.

Ankeedi täitmise ettepanek tehti igale ENSV-s elavale, s.o. 14 kooli vennale ja -õele. Nendest täitsid ankeedi 13 ja 1 jättis selle tagastamata, kuna tema vaimne tervis pole korras.

Selles töös, Pedagoogiumis õpingute ajastu raames kasutatakse kõigil juhtudel tolleaegseid, hiljem aga praeguseid perekonnanimesid. Mõlemad perekonnanimed on antud õppurite nimekirjas, kus viimane perekonnanimi on märgitud sulgudes.

1928.aastal hakkas kehtima Tallinna Pedagoogiumis seadus, mille alusel Tallinna Õpetajate Seminar moodustati ümber kutse-, alg- ja täiendus- koolide õpetajate õpedagoogiumiks. Sellesse õppeasutusse hakati vastu võtma gümnaasiumide lõpetanuid. Õppekursus kestis kaks aastat 1)

1928.a. jätkasid õpinguid seminari V ja VI klass ja avati meeskäsitöö haru I kursus. 1929.a. avati lisaks veel aiandusharu, seega töötas siis seminari VI klass, pedagoogiumi meeskäsitöö II ja aiandusharu I kursus ning lisaks meeskäsitöö haru ettevalmistusklass tööstuskooli lõpetanuile.

Aiandusharu avamine.

1929.a. - augustikuu lõpul korraldati aiandusharusse astu-
jaile vastuvõtu katsed. Katsetest võttis osa 35 kandidaati. Kirjalikult
toimused katsed eesti keeles ja loodusloos ning suuliselt kõnecokuse ja
psüühiliste omaduste tundma õppimiseks. Eesti keele kirjandis tuli anda
lühikülevaade selleaegse aianduse olukorrast, kirjeldada aianduse arengu-
teid ja saavutusi enda ettekujutuse alusel. 35 katsetöö sooritajast said
sisuliselt hea hinde 10 isikut, nendest parimad: T.Eller, J.Sander,
E. Kiisk, E.Kalja, O.Baumthal. Loodusloo ankeedis esitati vastamiseks
üldbioloogilisi küsimusi seostatult aianduse ja põllumajanduse praktika
mõistetega. Töid hinnati punktide alusel: 55-70 punkti - hea

35-54 -" - rahuldav

0-34 -" - nõrk.

Hinde hea pälvtsid 11 eksaminanti, nendest parimad: T.Eller ja K.Kägu -

63 punkti

E.Kiisk, O.Baumthal ja M.Unifer -

62 punkti 3)

4.septembril 1929.a. asusid Pedagoogiunis õppima 25 vastuvõetut.
Nendest Aleksander Jervan ja Helene Lõhmus (Lipping) lahkusid esimestel
õppekuudel, kuna A.Jervanile ei meeldinud raske aiatöö ja H.Lõhmus
siirdus abiellumise tõttu elama Tartu.

Õpinguile jäid kuni Pedagoogiumi lõpetamiseni 23 vastuvõetut. 4, 7)
Need olid

Jrk. nr.	Endine ja hilisem nimi	Sünni- aasta	Gümnaa- siumi lõpet. aasta	Sotsiaalne päritolu
<u>Türi Aiandusgümnaasium:</u>				
1.	Verner Aksel	1908	1928	pops
2.	Mahta Alt (M.Sarv)	1908	1929	keskmik-talup.
3.	Teofilia Eller (Tiia Rummo)	1908	1929	juhutööline, õe kasvandik
4.	Ksenia Kägu (K.Ennula)	1909	1929	juhutööline
5.	Johanna Mõistlik (J.Roode)	1908	1928	pops
6.	Paul Peterson (P.Särgava)	1910	1929	kehvik-talunik, isa pime
7.	Valter Permann (V.Raivet)	1908	1929	keskmik-talunik
8.	Helmi Riipulk	1909	1929	- " -
9.	Jaan Sander	1904	1927	kehvik, sugu- laste toetusel

Abja Kultuuritehnika Ühisgümnaasium:

10. Ella Kalja (E.Noor)	1909	1928	käsitöölise, isa surnud
11. Marta Univer (M.Nooni)	1906	1927	keskmik-talunik

Räpina Põllumajanduslik Ühisgümnaasium:

12. Karl Aleksander Suurmann (K.Vool)	1907	1927	kehvik, isa surnud
---------------------------------------	------	------	--------------------

Vändra Põllumajanduslik Ühisgümnaasium:

13. Orest Baumthal (O.Niineme)	1909	1929	keskmik-talunik
--------------------------------	------	------	-----------------

Jõhvi Ühisgümnaasiumi põllumajanduslase

14. Aleksander Veevo	1908	1928	kooliõpetaja, isa surnud, venna kasvatada
----------------------	------	------	---

Väike-Maarja Ühisgümnaasium:

15. Erna Kiisk (E.Usai)	1910	1928	keskmik-talunik
-------------------------	------	------	-----------------

Paide Ühisgümnaasium:

16. Hilda Johanson (H.Aver)	1909	1928	juhtöölise
-----------------------------	------	------	------------

Valga Tütarlaste Gümnaasium:

17. Salme Madisson (S.Ehastu)	1905	1926	käsitöölise
18. Erna Niilus (E.Aedma)	1906	1926	pops

Valga Poeglaste Gümnaasium:

19. Arnold Laansoo	1903	1924	keskmik-talunik
--------------------	------	------	-----------------

Viljandi Linna Tütarlaste Gümnaasium:

20. Helmi Hallikas (hilisem nimi teadmata)	1908	1927	juhtöölise
--	------	------	------------

Tartu H.Treffneri Poeglaste Eragümnaasium:

21. Villem Raud	1906	1928	pops
-----------------	------	------	------

Tallinna J. Westholmi Poeglaste Eragümnaasium

22. Johannes Klaaser (J. Kasemetsa) 1903 1928 pops, isa surnud

Tallinna (lähemad andmed puuduvad)

23. Selma Kadaja (S. Steirmann) 1894 ametnik

Kokkuvõte:

1. Keskmik-talunike lapsed - 7
2. Popside ja kehvivate lapsed - 5
3. Tööliste lapsed - 6
4. Sugulaste hoolealuseid lapsed - 5

K o k k u 23 6, 7)

Tegevus pärast gümnaasiumi lõpetamist, ^{enne} ette PedagoogiumiÕppima asumist

I Õppinud: 1. naiskutssekoolis - 2 (Kiisk, Kadaja)

2. ülikoolis - 2 (Hallikas, Suurmann)

II Töötanud: 1. kooliõpetajana - 3 (Kalja, Madisson, Pormann)

2. juhutöödel või
kodutalus - 4 (Laansoo, Mõistlik, Niilus, Sander)

III Sundaega kroonuteenistuses:

1. lõpetanud 7 (Aksel, Klaaser, Laansoo, Raud, Sander,
Suurmann, Veevo)

2. vabastatud - 1 (Pormann)

3. pikendatud - 2 (Baumthal, Peterson) 6, 7)

Õpilaste elukorraldus

Pedagoogiumil oli ühiselamu Vene tän. nr. 31 asuvas majas, kus magalateks kasutati 4 endist klassiruumi. Nendest asusid 2 teisel ja 2 kolmandal korrusel. I korrusel oli pedagoogiumi lillekauplus ja majahoidja elukorter ning IV korrusel saal õppe- ja puhkeruumina.

II korrusel elasid nais- ja III korrusel meesõpilased. Igas ruumis oli 11 voodit, öökappi ja tooli ning mõni laud ja riidekapp. Ühiselamut kasutasid 1929/30.8-a. 19 aiandusharu õpilast (8 noormeest ja 11 tütarlast ning 25 seminaristi ja meeskäsitööõpilast. 4 aiandusharu õpilast elasid linnas (J. Klaaser ja S. Kadaja kodus ning M. Univer ja J. Sander mujal.)

1930./31.õ-a. said seminaristide kohad endile vene- ja nais-
käsitööharu õpilased. Ühiselamu ja toidu eest tuli tasuda 30.- kr.
kuus. Söökla asus õppekorpuses Vene tän. 22. Pedagoogiumi õppijail
õppemaksu ei olnud, küll aga maksti stipendiumi 10 - 30 kr. kuus.
Selle suurus olenes õpilase majanduslikust olukorrast ja õppe-
edukusest. Majandusliku olukorra kohta tuli stipendiumi määramise
avaldusele lisada kohaliku omavalitsuse (valla, alevi või linna)
tõend. 1929./30. õppeaastal said stipendiumi 21 õpilast, 2 noormeest
ei saanud. 1930./31. õ-a. said stipendiumi 22 õpilast ja 1 ei saanud.

Õppetöö

Õpperuumid asusid koos seminariga Vene tän. nr.22, kus hommiku-
poolal töötas harjutuskool Seminari ja Pedagoogiumi praktikaks ja
veel ^{oli} täienduskool aiandusharu õppepraktikaks.

"Üldaineid ja õpetamise metoodikat õpetasid seminarioppejõud:

1. Eesti keel - Alice Trakmann, Timoteas Kuusik, H.Kasvandik -
Raudsepp (1930./31.õ-a.).
 2. Kodulugu ja üldõpetus - Ketty Silde
 3. Matemaatika - A.Luik
 4. Ajalugu - Mihkel Välbe
 5. Looduseõpetus - Juhan Kalkun (Kaljuvee)
 6. Maateadus - Jakob Kents
 7. Joonistamine - Paul Sepp
 8. Laulmine ja muusika - Johannes Helila, Theodor Vettik
 9. Võimlemine - Ernst Iidla, Anna Raudkats, A.Jakobson (käsitöö)
 10. Tööõpetus - A.Romberg (käsitöö - majapidamine) ✓
Jaan Taal - käsitöö poistele
Otto Tannebaum (metoodika)
 11. Klaver - Visnapuu
 12. Usuõpetus - Aado Kõögardal.
- "Üldained ja nende metoodika oli kohustuslik 6 aines enda valikul neile,
kes soovisid saada ka algklasside õpetajakutse, mille said 22 ped.
õpilast.

"Üldaineid õpetati loengute süsteemis. Metoodika õppused olid
kolmeosalised:

1. loengud,
2. hospiteerimine,
3. praktikatunnid

Hospiteerimiseks moodustati 4 - 5 liikmelised õppegrupid. Tuli vähemalt üks nädal hospiteerida enne selle õpetaja tunde, kelle juures sooritati praktikatunde.

Hospiteerimiseks käidi ka Tallinna teistes koolides. Meeldejäävad olid need Ernst Martinson - Mardmaa koolis 2, 7)

Praktikatundides jälgis õppeprotsessi kogu hospiteerimisgrupp, kelledest 2 olid ametlikud õpennidid. Pärast praktikatunni pandi hinne ka praktikandi õpperaamatusse.

Metoodika teooria alal toimusid viimasel õppeveerandil suulised katsed, mille tulemused samuti kanti õpperaamatusse. 5)

Pedagoogika ja eriained.

1. Pedagoogiline psühholoogia - dir. August Kuks.
2. Pedagoogika ja selle ajalugu - mag. Alfred Koort (Tartu Ülikool)
3. Tervishoid - dr. Mart Püümann.
4. Aiandus: - Erich (Erik) Lepp.
 geodeesia,
 mullateadus,
 köögiviljakasvatus,
 taimekaitse,
 puuviljakasvatus,
 pomoloogia ja sordiaretus,
 taimekaitse puuviljaaias,
 seemnetundmine,
 püsilillede kasvatus,
 üheaastaste lilledes kasvatus,
 ilulillestik,
 roosikasvatus,
 ilupuud ja -põõsad,
 ajatamine,
 aiandusarhitektuur.
5. Kooliaed - dr. Jaan Port (Tartu Ülikool)
6. Mesindus - Jaan Soo.
7. Sulgloomade kasvatus - Jaan Utso.
8. Raamatupidamine - Tõnis Kint. 5)

Eriala õpingud toimusid loengustusteemis. Vajalikke õpikuid polnud. Viimasel semestril tulid sooritada eksamid, milliste hinded kanti õpperaamatusse. Õpetamise praktikatunnid aiandusest, kui ka üldaineis tulid teostada täienduskoolis.

Eriala praktikumid.

Aiatöö praktikum kooliaias Lasmäe veerul toimus õppeperioodil 2 korda nädalas hommikupooliti, suvel aga iga päev. Põhiliselt töö kasvahoones, 1929.a. sügisel oli peamiseks tööks maaparandus, eriti kuivendus drenaaži-süsteemis. 1930.a. ja 1931.a. kevadel toimusid lavade hooldamine, köögivilja külvi- ja viljapuude hooldustööd. 1930.a. sügisel oli põhiline tegevus saagikoristamine, kasutamine ja sügisesed mullatööd ning lillede ajatamise ettevalmistamine. Tütarlapsed õppisid lillevaase, -korve ja -kimpe kujundama ning töötasid mõned päevad pedagoogiumi lilleäris. 1930.a. suvel töötati kooliaias rohimise ja külvide hooldamise alal. Ka tuli Kadrioru pargi territooriumil teha heina kooliaia lehmadele ja hobusele. Jooksa töö käigus tegeleti koolimesilas ja kanalas. Neid töid juhendasid õpetaja Berich Lepp ja aednik Jaan Ass.

1931.a. suvine mitmekülgne praktika toimus põhiliselt väljaspool Tallinnat - kokku kuni 15 nädalat. Pärast lõpueksamite sooritamist vastavalt praktikumi graafikutele tuli gruppidel töötada: linnukasvatuse alal lehmjal õppejõu J. Utro majandis, Kuusalus arst Koppeli mesilas, Polli Põllutöökooli Morna puuviljaaiandis ja Tartu Ülikooli Botaanika-aias. Praktika kestis kuni 1. septembrini 1931.a. Vajaduse korral lubati praktikaajal sõita ka õpetajate valimistele. 2, 7)

Klassiväline tegevus

Seminaril ja pedagoogiумil oli ühine segakoor, millest osalesid muusikahuvilised õpilased (pedagoogiумist A. Veevo, H. Johanson, K. Kägu, E. Kiisk j.t.) Mitmed tegelesid ka viiuli ja teiste pillide mänguga. (P. Peterson, A. Veevo j.t.) Rahvatantsuringi juhendas õp. A. Raudkats. Ringi kuulusid: K. Suurmann, A. Veevo, P. Peterson, O. Baumthal, K. Kägu, S. Madisson, H. Johanson ja M. Alt. Näidendeid lavastasid õpilased endi juhendamisel. Menukas oli H. Raudsepa komöödia "Kikerpilli linnapead" ettekanne. Organiseeritult toimus Harjutus-

kooli ja Pedagoogiumi õpilaste ühine vastlasõit Kadriorus. Kino ja teatri-
etenduste ning kontsertide külastamine toimus õpilaste endi organiseerimi-
sel. K.Suurmänn kuulus E.Idla iluvõimlemiserühma, milline esines isegi
"Estonia" laval. Kooli- ja ühiselamu saalis toimusid mõned tantsuõhtud ja
maskiballid, milledest osavõtt oli hästi hoogne.

1930.a. jaanilaupäeval olid aiandusharuõpilased Lehmjal Jüri
tammikus jaanitulel ja külalistena õp. J.Utne kodus.
Igal suvel toimusid Pedagoogiumi poolt korraldatud ekskursioonid. 1930.a.
sai teoks ekskursioon "Tunne Tallinnat". Külastati Tallinna vaatamis-
väärsusi mitmes maršruudis: Vanalinn, Pirita, Harku ja kodugiad (praeguse
Botaanikaia territooriumil). 1930.a. suvel toimus veel 2-päevane
ekskursioon Kehtna kodumajandus- ja Kuusiku Karjakontrollassistendite-
kooli. Kehtnas tutvuti õppeasutuse ja selle pargiga ning kohtuti
dr.A.Siimoniga. Übbiti Kehtnas. Kuusikal toimusid sel päeval maanoorte
juurviljaharimise võistlused, millest osa võttis ka pedagoogiumi õpilasi,
kes kõplamisel saavutasid esikohad. Pedagoogiumi poolt said nad preemiaks
10.- krooni. Septembris 1930.a. üleriigilise põllumajandusnäituse
raames Lagnamäel olid lehmälüpsi võistlused. Sellest osa võtnud O.Baumthal
saavutas II koha. Pedagoogiumi poolt premeeriti teda alalise stipendiumiga
10.- kr. kuus (varem ta ei olnud stipendiaat).

1930.a. kevadel võeti osa Tallinnas toimuvast üle-eestilisest
noorte õpetajate päevast, millega tähistati seminaride sulgemist. 7)

Pedagoogiumi lõpetamisest ja töökohtadest.

Kuna aiandusharu tegelik lõpetamine toimus sügisel, pärast suvist
õppepraktikat, siis anti kevadel neile ajutised lõputunnistused. Sellega
võimaldati neile kandideerida õpetajate kohtadele.
1931.a. oli suur koondamise aasta - vähendati klassikomplekte ja suuren-
dati õpetajate töökoormust ning vallandati kooliõpetajate ja riigi-
ametnike abikaasad pedagoogilisest tööst. Jäi aga kehtima endine õpet-
ajate valimise süsteem s.t. kuulutati ajaleheveergudel välja õpetajate
valimised "vabadele kohtadele", milliseid tegelikult polnud. Enamuses
nendel kohtadel töötasid maakoolivealitsuse poolt õppeaasta riikl kestel
määratud õpetajad, kellele need töökohad kinnitas kohaliku omavalit-
suse volikogu "avaliku valimise" korrast. Need valimised kujunesid n.ö.
"noorkarja näitusteks". Näiteks: juulikuul 1931.a. kuulutati ajalehtedes
Hiiumaal välja neli vaba õpetajakohta. Tallinnast ja mujalt sõitis
kohale 117 kohaotsijat õpetajat, nende seas ka J.Klaaser ja O.Baumthal -
Tallinna Pedagoogiumi lõpetajad. Ühtki neist kandideerijaist kohale ei
valitud, kuna tegelikult olid õpetajad olemas, keda valimiste kaudu kohale

kinnitati.

Oli ka teistlaadseid valimisi. Augustikuu lõpul olid valimised Tartumaal Kastre-Võnnu täienduskooli õpetaja kohale. Valiti Ped. lõpetanu O.Baumthal, keda soovitas Kastre-Võnnu kooliõpetaja Sõeru. Valimised tühistati, sest endine õpetaja jootis Piirisaarelt pärinevad vallavolikogu liikmed purju ja esitas Tartu Maakoolivalitsusele protestikirja teatega, et vallavolikogu oli purjus. O.Baumthali valimised tühistati ja koha sai endine õpetaja.

1931.a. said aiandusharu lõpetajatest ainult üksikud täiskuupalgaga kohad, põhiliselt need kellel oli n.ö. "tutvusi". Aleksander Veevo sai Väike-Maarja Täienduskooli õpetajaks, kuna ta oli oma venna, Jõhvi 6-kl. kooli juhataja, Peeter Veevo kasvandik. E.Eller sai koha Hiiumaale Kärkla täienduskooli, tema tulevane abikaasa Paul Rummo töötas Läänemaa koolivalitsuses tagavaraõpetajana. Hilda Johanson määrati tööle ühte Tallinna algkooli - tema onu Johan Kana oli Tallinna Linna Koolivalitsuse juhtaja. Karl Suurmann sai tagavaraõpetaja koha Viru Maakoolivalitsuses. Jaan Sander jäeti tööle Tallinna Pedagoogiumi - tal oli sugulane tööl Haridusministeeriumis. 6)

Oli ka teistlaadseid olukordi. Villem Raud viidi Moskvasse saadik Julius Seljamaa perekonda koduõpetajaks. Erna Niilusele anti tööd Järvamaale Koidi täienduskooli, kuid ta "põgenes" sealt esimese kuu kestel, sest mõne aine õpetamine talle ei meeldinud. Marta Univerile pakuti Vändra Gümnaasiumi kodunduse-õpetaja kohta, kuid ta loobus sellest, sest see polnud ta eriala. M.Univer sai koha Harjumaale.

Aiandusharu lõpetanute tööle rakendamisel oli mõneti "vastutulekik" Järva Maakoolivalitsus. Nii anti 8 Järvamaalt pärinevale noorõpetajale 1/2 - palgalised töökohad. Ka mõnes teises paikkonnas püüti olukorda nii lahendada - J.Klauser sai Tallinna 9.Algkoolis 1/4 kuupalgaga õpetajakoha.

Kohata jäid A.Laansoo - Helmeist ja O.Baumthal - Vändrast. Viimane alustas tööd palgata õpetaja-ameti kandidaadina, lootuses õppeaasta kestel saada töökohta õppeaasta kestel vabanevale kohale Pärnumaal. O.Baumthalile võimaldasid palgata töötamist Pärnu Maakoolivalitsuse kinnitamisel - kohapeal kokkulepitud tingimused - järgmistes Vändra alevis asuvas koolides.

1. Vändra Alevi Algkool:

- a) õp. A.Ruus - kodulugu I kl.
- b) õp. M.Schmidt - looduslugu IV kl.
- c) õp. J.Kibbar - maateadus IV kl.

2. Väandra 5.-6.kl. Algkool (Gümnaasiumi algklasside osa)

a) õp. H.Schmidt (A.Selmet) - ajalugu V kl.

3. Väandra Põllumajanduslik Ühisgümnaasium:

a) õp. Ed.Konsin - aiandus III kl. (9.õppeaasta).

Õppetöö neis õppeaineis toimus esmaspäeval, teisipäeval ja reedel. Teistel päevadel oli O.Baumthal metsatööl, teenides endale ülalpidamist. Kui haigestus neis koolides mõni õpetaja, siis määrati ta palgalisena nende asendajaks. Seda juhtus kolmel korral, kokku ühe kuupalga normis.

1.veebr.1932.a. vabanes Pärnumaal Pööravere Algkoolis õpetaja koht ja O.Baumthal suunati sinna tööle. 7)

Töökohtade saamine 1931./32.a. algul kokkuvõtte

a) Täispalgaga	-	5 lõpetanud
b) 1/4 - 3/4 palgaga	-	16 -"
c) Palgata koht	-	1 -"
d) Kohata	-	1 -"

1932.a. võeti 2 lõpetanud (P.Peterson ja O.Baumthal) kroonu-teenistusse ja teised kõik said kohad ehkki mitte täispalgale (Meeskvast naasnud V.Raud Tartu linna).

Aastate kestel leidsid endile töökohad kõik soovijad, kuid mitte õpitud erialale - aianduseõpetajana. 5, 7)

Aianduseõpetajaina on tegelenud: J.Sander Tallinna Pedagoogiumis 1931 - 37 ja Räpina Aianduskoolis 1941 - 44, K.Suurmann (Vool) Tallinna Pedagoogiumis 1937 - 41, A.Veeve - Väike-Maarja Täienduskoolis 1931-36. O.Baumthal (Niinemäe) Väandra Keskkoolis 1931-34 ja Viljandi Naiskutsekoolis ja Arve Tööstustehnikumis 1943 -45, V.Raud Räpina Aiandustehnikumis 1944-48.

Maakonna (hiljem rajoon) kooliaedade juhendamise ja ümbruse kujundamise projektide valmistamisega on tegelenud tagavaraõpetajad:

K.Suurmann (Vool) Virumaal 1931 - 1933 ja Harjumaal 1933 - 37, P.Peterson (Särgava) Virumaal 1933 - 41, O.Baumthal (Niinemäe) Viljandimaal 1938 - 41 ja tööl Viljandi Rajooni Metoodika kabinetis 1950 - 1975. Kooliaedade rajajatena väärivad esile töötamist V.Pormann (Raivet), M.Alt (Sarv), J.Klaaser (Kasemets), K.Kägu (Ennula) j.t.

Kõrghariduse omandasid J.Sander aianduse alal Berliinis ja V.Raud juristina Tartu Ülikoolis.

Vastavalt oma tööalale on saanud pärast 2-a. praktikumi algklasside õpetaja kutsetunnistuse 20 pedagoogiümi lõpetajat. Aialduse õpetaja kutsetunnistuse on saanud ainult 14 lõpetanud: J.Sander, V.Raud, A.Veevo, P.Peterson (Särgava), K.Suurmänn (Vool), S.Kadaja (Steinmann), E.Kiisk (Usai), O.Baumthal (Niinemäe), M.Alt (Sarv), J.Klaaser (Kasemetsa), H.Johanson (Aver), V.Aksel, H.Riipulk ja S.Madisson (Ehastu). Mitmed pedagoogiümi kasvandikud on edukalt töötanud muusikalise kasvatusel alal, nagu A.Veevo, S.Madisson (Ehastu), K.Kägu (Ennula). Rahvatantsuringe on peale eelnimetatud juhendanud E.Kiisk (Usai), E.Kalja (Noor) j.t. V.Raud on edukalt lõpetanud geograafiat keskkooliklassides ja juhendanud direktori asetäitjana tootmisõpetust ja töökastatust.

Eduka töö eest nõukogude koolis on antud 7-kl. kooli õpetaja kutsetunnistusi: E.Kiisk (Usai), M.Nooni (Univer) - matemaatika, E.Kalja (Noor), H.Johanson (Aver), O.Baumthal (Niinemäe) ja K.Kägu (Ennula) - ajalugu ja eesti keel, J.Klaaser (Kasemetsa) - bioloogia ja matemaatika,

Mitmed on olnud ENSV Haridusministeeriumi ainekomisjonide liikmed:

1) Algõpetus - eesti keele ja matemaatika H.Aver,

kirjatehnika ja kodulugu O.Niinemäe

2) Eesti keel ja kirjandus E.Noor ja H.Aver.

Ka on ilmunud nende koostatud õpikuid. H.Aver, L.Altos "Eestikeele õpik" II kl. (1946-1969)

H.Aver, H.Raigla "Eesti keele õpik" III kl. (1946-1951) ja

H.Aver, L.Altos "Eesti keele õpik" III kl. (1952-1963)

O.Niinemäelt on ilmunud "Kodulugu" õpik IV kl. (1960-1969),

brosüür "Vändra" ja üle 30 pedagoogilise, looduskaitse või kodumuurimise-like kirjutise eesti kui ka vene keeles mitmesugustes kogumikes ja ajakirjas "Nõukogude Kool", "Eesti Loodus" " *Elu ja Töö* " " *Elu ja Töö* "

Teenete eest on antud aunimetusi: 1) ENSV teeneline õpetaja - H.Aver ja O.Niinemäe, 2) ENSV Haridustöökasrindlane - E.Noor, E.Usai, M.Sarv, E.Ehastu, K.Ennula, S.Ehastu, O.Niinemäe, 3) NSVL Haridustöökasrindlane - O.Niinemäe, 4) ENSV Kultuuritöökasrindlane - A.Veevo.

H.Aver on olnud rahvasaadik ENSV Ülemnõukogu IV koosseisus (1955-1957).5,7)

Mitmekülgsed anded ja võimed peegelduvad Tiin Rummo töös. Pedagoogilist tööd alustas 1931 Kärdlas, millele järgnesid töökohad Valga- ja Viljandimaal. 1938.a. asudes elama õhikaasa juurde Tallinna töötas ametikohtadel:

- 1) 1938-1940 - ajakirja "Meie Noorus" talitusjuhataja,
- 2) 1940-1941 - ajalehe "Nõukogude Õpetaja" vastutav toimetaja,
- 3) 1941-1944 - Saksa okupatsiooni ajal põhiliselt töötanud hiljem arveametnik,
- 4) 1944-1945 - ajalehe "Talurahva Leht" kultuuriosakonna toimetaja,
- 5) 1946-1948 - Riikliku Noorsootöökasrindlane pedagoogilise ala juhataja,
- 6) 1949-1952 - ajalehe "Sõda" vastutav toimetaja asetäitja,
- 7) 1953-1963 - kodune. Hukkus autoõnnetusel 14.dets.1963.a.

Märkimisväärne koht Eesti kooli ajaloo on K.Voolul: Suure Isa-
maasõja päevil õppis ta Moskvas K.A.Timirjasevi nim. Põllumajanduse Aka-
deemias ja omas seal põllumajandustehnikumide õpetajakutse sotsialistlike
põllumajanduse ettevõtete organiseerimise alal.

Moskvas ENSV Põllutöö Rahvakommissariaadi poolt tehti talle 1944.a.
ülesandeks vabastatud ENSV-s organiseerida kohe tööle kõik põllumajandus-
tehnikumid ja -koolid; Kodumajanduskoolid ja -kursused traktoristide j.t.
erialade ettevalmistamiseks. Nende ülesannete täitmisel töötas ta ENSV
Põllumajanduskommissariaadi Kaadri Ettevalmistamise osakonna juhataja ase-
tikohal 1944 -45.

Tema organiseerimisel alustasid sel perioodil tööd 50 põllumajan-
duslikku õppeasutust ja kursust, nende seas ka Kehtna Kodumajandus - insti-
tuut. Hiljem töötas K.Vool kirjastuses põllumajanduse-alase kirjanduse
toimetajana. 1950 - 1968.a. vältel on ta mitmete aiandus-raamatute kaasau-
tor ja 4 aianduse käsiraamatu toimetaja. Pensionile asunud 1967.a. kirjas-
tusest "Valgus".

Aianduseharu lõpetanud on tegelenud neid huvitanud erialal ka väl-
jaspool töökohta, nagu Eesti Aianduse ja Mesinduse Seltsis, Looduskaitse
Seltsis, elukohajärgsetes heakorrastuse ja kodukaunistamise komisjonides j.t.
Enamikul neist on ka kaunid koduaiad.5)

Kokkuvõtte seisuga 1.nov. 1979.a.

1. Elavad pensionäridena	a) Eesti NSV-s	- 14 pedagoogi
	b) Kanadas	- 1 - " -
2. Surnud		- 5 - " -
3. Teadmata (alates 1944.a.)		- 3 - " -

23

7)

vt. lk. 14

Kodumaal elavatel kooliõdedel - vendadel on sidemed üksteisega.
Direktor A.Kuksi elupäevil olid kohtumised temaga põhiliselt Tiitu Rummo
kodus Tallinnas. 1960.a. tähistati dir. Kuksi 80. sünnipäeva. Omavahelised
kohtumisi toimub talvel Tallinnas ja suvel ühiseid juubelisünnipäevade tä-
histamisi mõne kodukohas väljaspool Tallinnat. Nende seltsimehelike vahekor-
dade arenguks pani ühised aluse tööd kooliaias ja elu internadis.

F o t o d

1. Aiandusharu lõpetajad koos õppejõududega 5.09.1931.
2. Meesõpilased internaadis tuba nr.9 (8 aiandus- ja 3 meeskäsitööharu meesõpilast 1931.a.)
3. 5 aiandusharu ja 1 veneharu naisõpilast internaadis 1931.a.
4. Pedagoogiumi lilleäris aiandis ajatatud sirelitaga 1931.a.
5. Aiandusharu rahvatantsurühm õpetaja Anna Paudkatsi ja klaveril saatja Valter Sõõruga (meeskäsitööharu) 1931.a.
6. Aiandusharu rahvatantsijad 1931.a.
7. Pedagoogiumi maskiball 1931.a.
8. Aiandusharu õpilased kooliaias maaparandustöödel 1929.a.
9. Eesti noorte õpetajate päevast osalejad 1931.a.

La 13

Märkus: 1) Kanadas - V.Aksel

2) Surnud: V.Permann, J.Roode (Mõistlik), Rummo (Eller),
P.Särgava (Peterson), A.Laansoo.

3) Teadmata: A.Steinmann (Kadaja), J.Sander, H.Hallikas.

Allikmaterjale

1. Õ.Elango " Hariduspoliitika ja õpetajaskond kedaanlikas Eestis
1919 - 1940 " Tln, 1972
2. A.Kuks " Alghooli õpetajate ettevalmistamisest Tallinnas aastail
1917 - 1937 " ENSV TA Keskraamatukogukäsikirjade osakond.
3. Tallinna Pedagoogiumi aiandusharu katsesõid eesti keeles ja loodus-
loos 1929 . " ORKA, F 1830, nra. 1, SU.55
4. Tallinna Pedagoogiumi aiandusharu lõpetanute lõputunnistuste ära-
kirjad. " ORKA, F 1830, nra. 1 SU.315
5. Tallinna Pedagoogiumi aiandusharu õpilase Orest Baumthali õpperaa-
mat N 506
6. Ankeetid Tallinna Pedagoogiumi aiandusharu I lennu lõpetanuile 1979.
7. O.Niinemäe isiklikud mälestused.

Viljandis,
5. dete. 1979

O. Niinemäe
O. Niinemäe

Tallinna Pedagoogiumi
aiandusharu I lennu
vilistlane.